

Over de kostbare mens en kostbare technologische “oplossingen”

Geachte dames heren, beste humanisten,

Ik vind het een eer dat ik vandaag voor u mag spreken en dan wel over een onderwerp dat het HV eigenlijk al vanaf de jaren zeventig zeer ter harte gaat en wel privacy. Tijdens het HV congres van 1973 sprak voorzitter Max Rood over het privacy aspect van de automatisering van bevolkingsgegevens. Rood kondigde aan dat het Verbond eind 1973 of begin 1974 met een eigen rapport over deze problematiek hoopte te komen ‘en daarmee de openbare gedachtenvorming te beïnvloeden’¹

Het rapport van de Commissie verscheen in 1974. Het signaleert de volgende gevaren:

- Een mogelijke aanslag op de privacy en inperking van de vrijheid van het individu.
- Versterking van de macht(sverdeling) ten gunste van de overheid en het ambtenarenapparaat.
- Misbruik van de gegevens door de ontvanger, voor oneigenlijke doeleinden.
- Het gebruiken van registratievormen ter ondersteuning of het in de hand werken van discriminatie.

Aanbevelingen:

- Een duidelijke scheiding aanbrengen tussen het beheer en de uitvoering van de registratie van persoonsgegevens.
- Het in principe niet voor een ander doel mogen gebruiken van de gegevens dan voor het in de te verstrekken vergunning omschreven doel.
- Per bestand niet meer gegevens opslaan dan voor het betreffende doel strikt noodzakelijk.
- Verbod op het onderling koppelen van bestanden over personen.
- Inzage- en correctierecht van de geregistreerden.
- Geheimhoudingsplicht van het bij de registratie betrokken personeel

36 jaar later is veel gebeurd zoals beschermende wetgeving: In de Grondwet van 1983 werd in artikel 10 eerste lid de bescherming van de persoonlijke levenssfeer uitdrukkelijk als klassiek grondrecht geformuleerd, er kwam in 1989 een Wet persoonsregistraties, later de Wet bescherming persoonsgegevens, het College bescherming persoonsgegevens is opgericht, we hebben een EU privacy richtlijn, er zijn internationale verdragen die directe werking hebben zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens artikel 8. en art 17 van het zgn Bupo verdrag.(IVBPR).

Toch constateert het Rathenau Instituut in een recent onderzoeksrapport, waarin 6 casestudies zijn onderzocht zoals kinddossier, EPD en het Schengen Informatiesysteem dat bij het ontwerp van databases de belangen van de burger of consument vaak een ondergeschikte rol spelen..De burger dreigt zelfs het kind van de rekening te worden van tekortschietende aandacht voor beveiliging van gegevens en de rechtspositie van de burger.

Volgens het rapport is de invulling van privacy in termen van bescherming van persoonsgegevens te mager. Het gaat stelt men om een ruimer begrip nl: het recht om vrij te zijn van onredelijke beperkingen op de constructie van de eigen identiteit (p 70 van het rapport)

En die constructie van eigen identiteit heeft alles te maken mi met autonomie

¹ *Humanist* nr. 9, 15 mei 1973, p. 4.

In het rapport wordt dan ook terecht de fundamentele vraag gesteld of het gebruik van databases de afhankelijkheid van de burger versterkt of juist diens (digitale) autonomie . En er wordt bijgezegd: alleen al het stellen van deze vraag vergt een kanteling van perspectief. Dan zou nl vat ik even samen zowel bij het formuleren van de noodzaak, de doelstelling van (het opzetten van) databases, bij de doel middel verhouding, bij de inrichting ervan (privacy by design) als bij de toegankelijkheid voor burgers, inzage en correctiemogelijkheden bij voorbaat met die burgers en hun recht op privacy worden rekening gehouden.

Bert Boelaers brengt mensenrechten en autonomie met elkaar in verband in zijn boek: De kostbare mens.

Mensenrechten zo stelt hij zijn gebaseerd op de zedelijke autonomie van het individu en daarmee bedoelt hij dat ze aan mensen toekomen op grond van de menselijke waardigheid. Aanhangers van een godsdienstige moraal aanvaarden het gezag van degenen in wie ze geloven. Wie autonoom denkt is voortdurend op zoek naar wat redelijk is *omdat men dat zelf kan inzien*. Autonome mensen willen zoveel mogelijk over hun eigen leven beschikken. Autonomie is een sleutelwoord met betrekking tot de verwerkelijking van een zelfstandige identiteit.

Humanisten menen volgens Boelaers dat zelfstandige mensen eerder geneigd zijn tot bewuste en duidelijke keuzes en ze zijn ervan overtuigd dat het kunnen nemen van vrije en autonome beslissingen recht doet aan de ware aard van mensen.

Ik hoop natuurlijk dat u zoals u hier zit zich in deze stelling herkent .

Maar in hoeverre kun je nog autonoom zijn, eigen keuzes en beslissingen nemen en je eigen zelfstandige identiteit verwerklijken in een wereld waarin aantasting van privacy en persoonlijke vrijheid eerder regel dan uitzondering lijkt. In een wereld waarin profiling het sleutelwoord is geworden, je identiteit wordt niet bepaald door jezelf maar degenen die in een database een profiel van je aanleggen..

Voordat ik nu verder ga begin ik even met een kleine test:

Stel dat premier Rutte over een paar maanden tijdens het NOS journaal de volgende tekst uitspreekt:

Geachte landgenoten,

Vandaag en morgen zullen nooit meer hetzelfde zijn als gisteren.

Het is mijn verantwoordelijkheid als premier van dit land u op de hoogte te stellen van de ergste dreigingsgraad die we tot nog toe gehad hebben.

Dit volgens buitengewoon betrouwbare bron, waar ik helaas niets over kan zeggen ivm de nationale veiligheid.

We hebben een prachtige tijd achter ons van vrijheid en rechten voor het individu.

Voor ons waren dit uitgangspunten voor onze veelgeprezen democratische rechtsstaat. Helaas kunnen wij ons deze uitgangspunten op dit moment niet langer veroorloven.

Individuele rechten en vrijheden blijken luxeproducten in een tijd waarin onze nationale veiligheid ernstig wordt bedreigd.

Wij zijn vanuit onze verantwoordelijkheid gedwongen bepaalde vergaande maatregelen te nemen tbv uw veiligheid, de nationale veiligheid en de nationale identiteit.

Laten we samen optrekken en gezamenlijk deze vreselijke uitdaging aangaan.

Er zijn krachten die het gemunt hebben op onze verworvenheden.

Laten we hen samen trotseren.

De volgende maatregelen zullen van kracht zijn:

Onder de jeugd bevinden zich zo luiden welingelichte bronnen veel risicojongeren. Alleen al in Rotterdam tellen we er nu 30.000. Zowel ter bescherming van henzelf als van de samenleving zullen de volgende maatregelen vanaf nu van kracht zijn::

Een avondklok voor 12 jarigen en jonger. Verdachte en overlastgevende jongeren krijgen een straat en of wijkverbod in combinatie met een behandelprogramma en/ of een nacht cel. Uitvoering: politie en OM

Hun dna wordt opgeslagen in een databank. In dat verband nemen we in overweging: de dnadatabank voor iedereen zodat het duidelijk wordt waar en bij wie de grootste risico's zijn te verwachten

Er zal een verwijzindex risicojongeren komen waarin oa kinderen die bij hulpverleners terecht komen worden geregistreerd en die bijzonder nauwlettend in de gaten worden gehouden

Alle ouders mogen de zgn achter de voordeurregeling verwachten. Het gaat dan om het signaleren van misstanden in een vroeg stadium door daartoe bevoegde controleurs.

Maar ook mensen met een psychische afwijking vormen een beduidend risico. Van een ieder die psychiatrische of psychotherapeutische hulp geniet zal zijn of haar gegevens en die over zijn of haar behandeling worden opgeslagen. Deze gegevens komen ter beschikking van de verzekeraar maar ook zo nodig van de overheid of andere partners die daar belang bij hebben. De therapeut zal hieraan moeten meewerken op straffe van het begaan van een economisch delict In het algemeen zal gelden: Zonder identificatie met een geldig biometrisch identiteitsbewijs, waarin een gelaatsscans en tien vingerafdrukken, geen door overheid en semi overheidsinstellingen verleende diensten meer. Ook op straat zullen regelmatig willekeurige controles worden gehouden

In het kader van risicosignalering zullen nieuwe categorieën aan de in het Wetboek van Strafrecht genoemde gedragingen worden toegevoegd die buiten het strafrecht en wel administratief kunnen worden afgedaan zoals: radicaal, agressief, ondermijnd ed De administratie zal in dat verband de meeste taken van de rechterlijke macht overnemen.

Er komen centrale registers in iedere gemeente waarin dergelijke gedragingen zullen worden geregistreerd ter voorkoming van oa agressie tegen overheidsdienaren en andere vertegenwoordigers van het gezag, zodat deze mensen ook geen gebruik meer zullen kunnen maken van openbare diensten.

Overigens wordt ook via gelaats en lichaamsscans door daarvoor gevoelige camera's vastgesteld welke mensen zich publiekelijk verdacht en/ of agressief gedragen.

Ook zij komen in een dergelijk databank.

Tbv een voortvarende opsporing en vervolging en tracering van gevaarlijke individuen zullen zoveel mogelijk gegevens aan elkaar worden gekoppeld die ter beschikking komen van de staat in het belang van uw nationale veiligheid Gegevensuitwisseling met de Verenigde Staten en andere landen die te maken hebben met terroristische dreigingen zal noodzakelijk zijn.

Grootschalige politieacties zullen ervoor zorgen dat de veiligheid in met name de grote steden zienderogen toeneemt. Op knooppunten zullen acties worden gehouden waarbij er sprake is van gecombineerde controles van automobilisten. Bij deze acties zal er cumulatief worden opgetreden. Er zal preventief worden gefouilleerd, uitstaande boetes worden geïnd en tegelijkertijd zullen verkeerscontroles en

drugscontroles plaatsvinden, bloed en dna kan worden afgenomen Indien hierbij een probleem wordt geconstateerd worden spullen in beslag genomen en objecten vastgezet.

Het aantal af te luisteren burgers zal aanzienlijk moeten worden verhoogd tot meer dan 26.000 op jaarbasis. Er wordt naar gestreefd om alle telecom- en internetgebruikgegevens zeker een jaar op te slaan. Het ministerie van Veiligheid en Justitie bereidt nu maatregelen voor om inzicht te krijgen in de financiële transacties van iedere burger en bereidt een wet voor waarbij het zgn ne bis in idembeginsel wordt afgeschaft, dus vrijspraak is geen vrijspraak meer dwz kan op elk moment weer veranderen in vervolging Ook verjaring van bepaalde delicten zeker die te maken hebben met staatsgevaarlijkheid zal niet langer mogelijk zijn. Het klinkt misschien ingrijpend maar u moet rekenen: de gemiddelde burger zal van deze maatregelen geen last hebben.

U moet ook weten dat het in uw belang is wat we hier voorstellen.

Vertrouwt u ons!!!

U hoort van ons!!!!!!

Beste mensen,

Een gewetensvraagje

Graag wil ik van u weten:

Wie van u vindt deze maatregelen zeker in combinatie doodgrijselijk en meent dat het zover nooit moet komen want op deze manier blijft er van de autonome mens laat staan de waardigheid van het individu en vrije keuze weinig meer over?

Wie van u denkt nu: weinig nieuws wat ik hoor, het meeste ervan wordt reeds toegepast of is in nu al in voorbereiding.

Na reactie zaal: de kenners!!

Wie van u denkt nu: nou ja, misschien wel een goed idee als er zo'n dreiging is om dan ook echt rigoreuze maatregelen te nemen en dan zijn we tijdelijk maar even wat minder autonoom?

Voor hen die geïnteresseerd zijn in welke maatregelen nu al van kracht zijn en welke in voorbereiding zijn (dit zijn de meeste van de genoemde voorbeelden) en welke zoals tien vingerafdrucken en draagplicht of een dnadatabank voor iedereen nog niet aan de orde zijn, kan ik de werkgroepen van vanmiddag aanbevelen onder leiding van een aantal leden van ons Platform bescherming burgerrechten...

Beste humanisten:

We zijn kortom wel heel ver afgeraakt van wat ooit de Britse staatsman William Pitt in 1763 zag als kenmerkend voor een beschaafd land nl dat iedereen, arm of rijk het recht heeft om in zijn "hut" het hoofd te bieden aan de machten van de Kroon. Het moge een bouwvallige hut zijn, het dak moge wankelen, de wind moge door het huis waaien, de regen moge naar binnen dringen- maar de Koning van Engeland mag niet naar binnen gaan, al zijn strijdkrachten durven de drempel van de vervallen woning niet te overschrijden"

Nederland is met de Verenigde Staten en Engeland het westerse land dat op dit moment de twijfelachtige eer te beurt valt om wat betreft aantasting van persoonlijke vrijheden op kop te staan.

De meesten van u schrikken en dat is terecht, immers het gaat hier bij deze maatregelen om de hard core van de rechtsstaat zoals een bekende rechter uit het Europese Hof van de rechten van de mens al in 1976 aangaf, om die vrijheidsrechten die in de Tweede wereldoorlog zo flagrant waren geschonden dat de internationale gemeenschap in 1948 de Universele Verklaring van de rechten van de mens aannam en in 1950 het Europees Verdrag van de rechten van de mens tekende.

Over privacy is al veel gezegd ook in het kader van het HV, zoals de Socrateslezing van Böhler en Roesler, Kanrin Spaink heeft niet voor niets de van Praagprijs ontvangen. Vandaag wil ik stilstaan bij een invalshoek waar denk ik iets minder over is gezegd nl:

Hoe komt het eigenlijk dat veel burgers op dit terrein zo lauw loene reageren? Hieruit wordt nl maar al te vaak de conclusie getrokken dat Nederlanders geheel in tegenstelling tot Duitsers zich niet zo interesseren voor de privacy problematiek ook als het direct hun persoonlijke vrijheid schaadt. En dat betekent weer dat politici en beleidsmakers, maar ook ICT en veiligheidsexperts denken dat de aantasting van die privacy geen issue is en dus gewoon verder kan plaatsvinden.

Maar is dat wel zo en waar heeft het mee te maken?

De 5 g's zijn mi verantwoordelijk voor het feit dat burgers niet of te laat beseffen wat er op dit gebied eigenlijk gaande is. En deze g's leiden tot een 6^e g die van gevaarlijk, een situatie waarin de individuele mens, de persoon, zoals ik zal betogen een nummer wordt.

Geleidelijk, geruisloos, geniepig, geruststellend en goedbedoeld.

Wat betreft geleidelijkheid, de rede van Rutte zal zich in werkelijkheid nooit voordoen omdat dan opeens duidelijk wordt dat juist de combinatie van maatregelen zo gevaarlijk is.

Pas wanneer burgers zien hoe de maatregelen samenhangen en ook optellen, beginnen ze ongerust te worden, worden ze wakker geschud en dat past niet in een beleid van geleidelijkheid. Ik wijs u er even op dat er reeds eind jaren tachtig sprake was van een begin van een reeks maatregelen zoals beperkte legitimatieplicht, strafbaar stellen van voorbereidingshandelingen en de verplichte afgifte van dna igv zware criminaliteit zonder dat de terrorismedreiging zelfs maar in zicht was

We hadden het in die tijd over veelvoorkomende criminaliteit over voetbalvandalen en zwartrijders, weet u wel en natuurlijk later de georganiseerde misdaad.

Als voorzitter van de Coornhert Liga was ik eind jaren tachtig betrokken bij het oprukken van het strafrecht en probeerden we nog te waarschuwen voor de vinger en de hele hand.

Inmiddels echter gaat het allang niet meer over alleen verdachten, gedetineerden, vreemdelingen, vluchtelingen of terroristen, maar over ons allemaal

Wat betreft geleidelijkheid kun je zeggen dat er sprake is van een geleidelijke uitbreiding van vergaande privacyaantastende maatregelen in de tijd gezien maar ook van een uitbreiding in de breedte, wat eerst nog vooral strafrecht-en vreemdelingenpopulaties en hun vertegenwoordigers aanging, betreft nu de persoonlijke vrijheid van iedereen.

Ilja Trojanov vergelijkt wat er in feite gebeurt in zijn boek Aanslag op de vrijheid met de kikkers in een kokend hete pan; als je ze er direct ingooit springen ze eruit als het geleidelijk gaat kook je ze dood en dat is dus veel effectiever.

Aim for human rights heeft al enige tijd geleden een rapport uitgebracht over de combinatie van maatregelen die werden genomen in verband met terrorismebestrijding en aangegeven welke risico's voor de mensenrechten die combinaties vormden. Een uitstekend rapport en ook terrorismedeskundigen als Beatrice de Graaf wijst er al langer op.

Geruisloos.

Er komt veel voorlichting en informatie aan te pas en veel publieke discussie om burgers echt zicht te geven op de consequenties van de optelsom aan maatregelen. Die voorlichting en info ontbreekt flagrant waar het de overheid betreft zie bv de Paspoortwet en er is ook geen Constitutioneel Hof zoals in Duitsland die de discussie intern een enorme push geeft.

Toen ik eind jaren tachtig voorzitter van de Coornhert Liga was werden wij als klein groepje juristen bij voortdurend om commentaar gevraagd als er weer nieuwe burgerrechtenschendende maatregelen op stapel stonden.

Daar was vraag naar bij bv NOS Journaal en andere nieuwsprogramma's.

Dat is met name sinds de commercialisering mi veranderd. Men is meer geïnteresseerd geraakt in kwantiteit dan kwaliteit en informatie wordt al gauw te ingewikkeld gevonden voor het publiek. Het scoren gebeurt op one line statements. Het begrip geruisloos wordt ook door Frank Kuitenbrouwer in zijn boek uit 1991 over het Recht om met rust gelaten te worden, gebruikt. Daarin laat hij zien dat het zgn algemene administratienummer voor iedere ingezetene geruisloos werd ingevoerd door een minimieme wijziging van artikel 28 lid 2 onder c van een Koninklijk besluit van 1968.

Immers wijziging van een Koninklijk besluit is heel wat makkelijker dan een wetswijziging die door het parlement moet.

Volgens Kuitenbrouwer zijn de invoerders van persoonsnummers deze geruisloze insluipingstechniek nooit helemaal kwijtgeraakt.

Ik wil u even in herinnering roepen hoe vorig jaar zomer via een Experimentenbesluit de Kieswet in feite werd gewijzigd dus zonder parlementaire goedkeuring met de bedoeling dat iedereen zich in het vervolg verplicht moest identificeren bij de verkiezingen naast gebruik van de stempas.

Geniepig

In het programma van de VPRO over privacy een paar weken geleden volgde de cameraploeg een paar mensen hinderlijk, liepen met ze mee, bleven filmen.

Het leverde irritatie op, als hen vervolgens werd gevraagd waarom ze niet geïrriteerd waren als ze door (stille) camera's werden opgenomen, bleken ze daar meestal geen bezwaar tegen te hebben. Nog sterker iemand zei: ach hij mag best mijn huiskamer in kijken hoor, als hij maar niet op een paal bevestigd staat die mijn uitzicht verpest. Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor het briefgeheim en telefoongeheim.

Als dat openlijk gebeurt, dat je brieven worden opengemaakt en je telefoon hoorbaar wordt afgetapt wordt dat als inbreuken ervaren als je het niet merkt (opslag van telecommunicatiegegevens) vinden mensen zich er minder over op, maar het netto effect blijft hetzelfde

Function creep, ooit van gehoord, echt geniepig, iets is ergens voor bedoeld geweest althans officieel en wordt geleidelijk aan voor iets anders bestemd zonder dat mensen die het betreffen dat in de gaten hebben.

Zo kan de bedoeling in aanleg zijn medische fouten te voorkomen en uiteindelijk uitmonden in een voorziening voor zorgverzekeraars om risico's in te schatten en af te dekken

Kortom: samengevat: Als je maar niet bewust ziet wat er gebeurt, als je er maar geen erg in hebt, is het ook niet erg en kan het ook niet erg zijn. Kijk en dat is dus heel riskant want pas als het te laat is zoals bij identiteitsfraude, blijkt al wat eraan voorafging opeens ontzettend riskant.

In feite gaat het hier over een gebrek aan voorstellingsvermogen.

Men stelt zich niet voor dat er sprake van een inbreuk is, wat die impliceert en evt voor consequenties kan hebben. En dat komt de ontwerpers van de systemen niet zo slecht uit. We moeten deze branche van veiligheid en controle immers langzamerhand wel een beetje vergelijken met wat Achterhuis indertijd over de markt van welzijn en geluk zei: Er gaat ongelooflijk veel geld in om, er wordt weinig geevalueerd en het aanbod schept de vraag niet omgekeerd

In het Rathenaurapport wordt gesproken over onzichtbare profilering die zich achter onze rug om voltrekt en dan vooral in de particuliere bedrijfssector.

Het wordt pas echt riskant als deze profilering en die van de overheid gaat mixen, alweer achter onze rug om.

Het is eigenlijk net als in het sprookje van de kleren van de keizer.

Het kleine jongetje is de enige die ziet en zegt dat de keizer bloot is.

Maar inmiddels zijn we allemaal bloot, zitten in 500 databestanden met ons hele hebben en houden, en misschien is de keizer of bij ons de koningin nog de enige die zich kan permitteren om niet haar vingerafdrukken af te geven en enorme bedragen te eisen als haar familie ongevraagd wordt gefilmd.

Maar waar zijn de jongetjes die wijzen?

Ik kan u geruststellen: dankzij het Humanistisch Verbond is er nu een Platform bescherming burgerrechten, waarin diverse organisaties die zich met privacy in brede zin bezighouden, vertegenwoordigd zijn en inmiddels sinds kort ook een Stichting bescherming burgerrechten die het Platform zal ondersteunen en een Fonds proefprocessen gaat opstarten.

10 december presenteren we ons in Felix Meritis, schrijft u het vooral in de agenda!

Geruststellend

Zag u het krantenbericht donderdag in de Volkskrant op de voorpagina:

1960 sterfgevallen in ziekenhuizen per jaar hadden voorkomen kunnen worden.

Het ging om menselijke fouten, verkeerde ingrepen, verkeerde medicijnen ed

Het is een kleine stap naar het zogeheten Electronisch Patientendossier.

De heer Brinkman, enthousiast verdediger en invoerder van het EPD, hield de zaal in de Rode Hoed nog enige tijd geleden voor dat het EPD een einde zou maken aan dit menselijke falen, hetgeen toen overigens door deskundigen in de zaal werd betwist.

Maar hij is niet de enige die er vast van overtuigd is dat automatisering en centrale digitale opslag de oplossing zijn voor menselijk falen.

Daar waar de kosten uit de hand lopen en moeten worden ingedamd (sociale zekerheid, GGZ, zorg ed) waar te weinig zaken worden opgelost (politie) waar onderlinge communicatie- en verkokeringsproblemen een effectieve hulpverlening in de weg staan (jeugdzorg) of medische fouten gemaakt, daar waar kortom wordt gedysfunctioneerd moet liefst centrale opslag van gegevens, technificering en vooral centralisering uitkomst bieden.

Zie ook Kohnstamm in de Groene van 4 november over bestuurders die nog steeds denken dat een probleem kan worden opgelost door een data base aan te leggen zowel op nationaal of Europees niveau

Interessant is dan dat dit soort oplossingsstrategie in Nederland een (geruststellende)ideologie dreigt te worden. Immers waarom wordt er niet gekozen voor oplossingen die dicht bij mensen zelf staan? Zo kan waar het het EPD betreft naar analogie van Duitsland gekozen worden voor een persoonlijk digitaal dossier onder het motto: Der patient muss Herr seiner Daten bleiben

Deze vraag wordt gesteld in het reeds genoemde Rathenau rapport en bij de conclusie wordt unverfrohren om in duitse termen te spreken gesteld: "De duitse decentrale variant met de Gesundheitskarte geeft burgers grotere controle. Het geeft te denken dat daar in Nederland niet voor is gekozen".

Kijken we waar in Nederland voor is gekozen nl het werken met een landelijk schakelpunt waar je via het BSN van de betreffende patient toegang toe kan krijgen dan betekent dit in feite dat hulpverleners en werkers in de gezondheidszorg controle- en politietaken krijgen zoals het checken van identiteit, een functie die vreemd is voor hen en waar ze ook qua tijd en energie niet op zitten te wachten. Maar ook waar het gaat om de publieke ruimte kan gekozen worden voor wat ik eerder heb genoemd een personalistische benadering

In plaats van het verpersoonlijken van de betrekkingen met en tussen burgers, zoals onlangs met succes is geprobeerd in Heerhugowaard waar men ipv camera's op te hangen investeerde in persoonlijk contact leggen met overlastplegers, (ik heb over die benadering in 2000 een boek geschreven Recht doen aan de buurt), zoekt men de oplossing in steeds geavanceerdere en dus ook duurere apparatuur.

En alleen al die tendens betekent dat de samenleving wat betreft de publieke ruimte steeds anoniemer wordt en mensen ook steeds minder zelf durven in te grijpen en elkaar ter verantwoording roepen, wat een in feite neerwaartse spiraal met zich meebrengt.

Ook geruststellend kan taal zijn oftewel problemen oplossen door een ander lexicon aan te wenden

Een voorbeeld:

Zo wonen de meeste mensen uit het Bevolkingssysteem in huizen van het Vastgoedstelsel en werken zij in bedrijven van het Activiteitensysteem.: Dit citaat komt niet uit Big brother van Georg Orwell en is geen voorbeeld van de zgn newsspeak of nieuwspraak maar is ontleend aan een bijdrage van professor Brussaard in een speciaal nummer over gemeentelijke automatisering uit 1974 Een dergelijke nieuwspraak heeft een geruststellende verhullende werking zoals we al weten uit de tijd van de Entlösung oftewel "oplossing" van een bevolkingsvraagstuk.

Maar luistert u eens naar deze tekst:

MC (afkorting, naam van het project) verbindt de processen van de samenwerkende organisaties en zo de dienstverlening die gericht is op het bereiken van klantdoelen. De signalen in MC genereren een plan gericht op de problematiek van de burger en zet de bijbehorende activiteiten uit bij de betrokken organisaties.

MC geeft dus niet alleen aan DAT er iets misgaat maar ook WAT er mis gaat en WELKE dienstverlening daarbij noodzakelijk en gewenst is

Dames en heren, waar komt deze tekst vandaan? En waar staat MC voor?
U als humanisten zou dat toch eigenlijk moeten weten.

Juist : mens centraal!

Nog sterker: operatie ,mens centraal, alleen komt er geen mens aan te pas dwz de mensen over wie het gaat komen er niet aan te pas. In dit geval is de Landelijke Clientenraad er in elk geval niet aan te pas gekomen, wat had moeten omdat het hier een applicatie die aftapt van het zgn Suwinet betreft. Deze raad is noch geïnformeerd noch betrokken.

Via signaleringen en koppeling met andere systemen zoals Suwinet, duiken signalen over personen, uitkeringsgerechtigden op en over hun hoofden heen wordt aan profiling gedaan en conclusies getrokken.

Los van de effectiviteit van dit soort systemen of operaties die het van de genoemde function creep en illegale uitbreiding moeten hebben, ga ik in op de naamgeving nl: Mens centraal.

We kunnen er niks tegen hebben toch? Of toch wel?

Staat de mens hier nu zo centraal als het konijn bij de jager centraal staat of is dit te cynisch, te zwartkijkerig?

..

Goedbedoeld lijkt het ook allemaal. Vaak gaat het toch om verbetering van de effectiviteit van de hulpverlening of integratie, stroomlijning, verbeterde communicatie. En nog wat: Verplichten bepaalde Verdragen zoals bv het zgn Kindverdrag of Verdragen waarin de sociaal economische mensenrechten vastliggen staten niet om al het mogelijke te doen om misstanden te voorkomen en preventief in te grijpen en "goede" doelen te verwezenlijken?

En als de overheid, de overheden daar wat aan doen door het aanleggen van allerlei bestanden gaan er weer anderen piepen en zeuren over privacy?

Dames en heren

Laten we , laten wij humanisten die jongetjes zijn, laten wij door allerlei mooie kleren van de keizer heen kijken, laten wij gewoon kijken wat er feitelijk gebeurt, laten wij gewoon onderzoeken of de pretenties worden waargemaakt, of de mens hier inderdaad centraal staat of dat deze wijze van brengen een geweldige en lucratieve dekmantel is om de mens tot object te maken, te vernummeren, zodat een systeem kan worden gecreëerd waarin mensen nummers zijn en als zodanig manipuleerbaar.. Dat is het reële gevaar, de g van gevaarlijk, het gevaar dat we waarnemen als we onkritisch blijven kijken naar een verholde werkelijkheid nl dat de persoon wordt verdonkeremaand door alles van hem of haar vast te willen leggen en op te slaan.

Een persoon is een onbegrijpelijk eenheid van fysieke en mentale input in moderne termen, een mysterie en blijft dat voorlopig en een mysterie blijft voor verrassingen zorgen, en dat is wat de mens, wat één mens zo bijzonder maakt. Sommigen zoals een bekende hoofdcommissaris ziet daarom in privacy een vrijplaats van het kwaad, maar wij humanisten geloven in de persoon en de persoonlijke vrijheid, is er toch iets waar we in geloven.

Laten we er met zijn allen voor waken dat op een dag : Een brein achter blauwe ogen en verzorgde handen zegt: "Dat onding daar voor me hoort klaarblijkelijk tot

een soort die uitgeroeid moet worden. In het onderhavige geval moeten we echter eerst nagaan of het soms iets bruikbaars bevat”, uit Primo Levi: is dit een mens. En met onding daar bedoel ik dan ons mensen, ons van vlees en bloed, ons kwetsbaren. Het gaat hier direct om de mens en de menselijke waardigheid, de kostbare mens waarmee ik begon!
Ik eindig met een gedicht:

Blik op de toekomst

mijn lijf is mijn lijf niet meer
maar gezichtsscan, vingerafdrukken
bloed, dna
mijn lijf is mijn lijf niet meer
maar van hen die het
staande houden, betasten
op zoek naar.....

mijn lijf is mijn lijf niet meer
maar pixels
in een camera

en ik opgesplitst
deel voor deel
data
zoek mijn lijf
dat schreeuwt om mij

Uit Kwijt, bundel van Joyce Hes, uitgegeven bij Freemusketeers.nl

Bronnen:

Human, privacynummer ,2010-11-28

Jules Braber: Humanistisch Verbond sinds jaren '70 op de bres voor privacy
Databases. Over ICT beloftes, informatiehonger en digitale autonomie, Geert
Munnichs ea Rathenau Instituut, november 2010-11-28

De kostbare mens, Inleiding tot het humanisme, Bert Boelaers, het Humanistisch
Verbond, 1997

Het recht om met rust gelaten te worden. Over privacy. Frank Kuitenbrouwer, Balans,
1991

Aanslag op de vrijheid, Ilya Trojanov en Julia Zeh, De Geus, 2010

Privacy. Hoe Nederland verandert in een controlestaat. Rudie Kagie, Contact, 2010

De migratiemachine. De rol van technologie in het migratiebeleid. Huub Dijkstra
en Albert Meijer, Rathenau Instituut, 2009

Is dit een mens, Primo Levi, Meulenhoff, 2010-11-28

Voetangels voor kopstukken; over de invloed van politiek en media op ambtsdragers
van het ministerie van Justitie, Joyce Hes, de Balie 1999

Recht doen aan de buurt, Joyce Hes, red Jasper Veldhuis, SMVP/LCO 2000

Lezing van prof Janneke Gerards, Leiden, 12 november 2010 in het kader van 60
jaar Europees Hof van de rechten van de mens.

